

Sveriges restriktiva narkotikapolitik gör mera skada än nytta. Men en kursändring håller på att ske. Det hävdar Damon Barrett, internationellt känd forskare med narkotikakontroll kontra mänskliga rättigheter som specialitet.

Text och foto **Ulf Eliasson**

Expert på mänskliga rättigheter kritiserar svensk politik:

”Gör mer skada än nytta”

Den officiella svenska visionen om ett narkotikafritt samhälle är hopplöst orealistisk, enligt Damon Barrett, som har en gedigen meritlista som sakkunnig – bland annat är han en av grundarna av den fristående organisationen International Centre on Human Rights and Drug Policy och har även ingått i den brittiska delegationen till FN:s narkotikakommission. För närvarande är Damon Barrett doktorand vid Stockholms universitet och bosatt i Göteborg.

- Visst är det OK att ha en vision, men det blir problem när visionen går ut över människors liv och hälsa. Exempelvis här i Göteborg, där politikererna med det drogfria samhället för ögonen sagt nej till ett sprututbytesprogram – en enkel och effektiv skadelindrande metod – liknande de som

införts i bland annat Malmö, Lund och Stockholm. Eller som när det diskuterades huruvida man skulle låta stadens heroinmissbrukare få tillgång till Naloxon – ett effektivt ”motgift” mot överdosering av heroin. Då var det faktiskt någon beslutsfattare som yttrade att ”det skulle skicka signaler om att heroinmissbruk är ofarligt”. Rena galenskapen, enligt mig. Naloxon har bevisligen räddat många liv, och då är det väl strunt samma vilka ”signaler” som sänds ut, säger Damon Barrett.

- Sveriges strävan mot att bli narkotikafritt är mycket gammal och det finns uppenbarligen politiker och opinionsbildare som ännu tror att det narkotikafria samhället är möjligt att uppnå. Jag kan inte tänka mig att det finns seriösa akademiker som delar den uppfattningen. Ett drogfritt liv passar helt enkelt inte för alla. Vissa

kanske tar hjälp av droger för att gå igenom ett trauma, för andra är narkotika en del av livsstilen. Och inte ens för dem som lever i ett kaotiskt och destruktivt missbruk lär det vara till någon hjälp att bli lagförda och hamna i polisens belastningsregister, säger Damon Barrett.

– Tvärtom. Om du vill skapa ett drogfritt samhälle så skapar du samtidigt människor som står utanför samhället. Och det är paradoxalt nog just den gruppen som är tänkt att gynnas av din policy. Om du närmast avsiktligt exkluderar missbrukarna ur samhällsgemenskapen så har du trampat dig själv på tårna. Policyn borde vara att få missbrukare att närma sig samhällets vårdinsatser i stället för att skrämma bort dem med kriminalisering.

Det behöver knappast påpekas att flera av Damon Barretts åsikter kan verka kontroversiella med svenska

Den svenska polisen lägger stora resurser på att få fast personer för eget bruk. Det är ett stort slöseri, menar Damon Barrett.

mått mätt. Som när han med kraft vänder sig mot förbudet mot att använda narkotika:

– Kriminaliseringen av att vara påverkad av droger är mycket skadlig och onödig. Lagen ger polisen frihet att plocka upp vem som helst från gatan för att drogtestas. Det innebär att personer som gjort sig skyldiga till bagattellartade förseelser, som i första hand skadar dem själva, i ett slag blir kriminellt belastade. Lagen måste ändras.

Barrett ger också exempel på hur polisens jakt efter små mängder narkotika – vanligen benämnt ”ringa narkotikabrott” – kan spåra ur:

– För ett par år sedan genomförde polisen en razzia på Södermalm i Sockholm, där man gjorde husrannsakan hemma hos ett tiotal ungdomar. Ingen narkotika påträffades, men polisen ansåg ändå att räden hade varit en framgång eftersom den ”sände rätt signaler”! Vilken vision kan rättfär-

diga ett sådant uppenbart missbruk av polismakt? Hade razzian drabbat mitt eget barn hade jag blivit rasande.

– Jag såg nyligen siffror på hur stora resurser svensk polis lägger på att sätta fast personer för innehav av dro-

”Visst är det okej att ha en vision men det blir problem när visionen går ut över människors liv och hälsa”

ger för eget bruk. Ett enormt slöseri! Polisen borde verkligen syssla med andra saker, säger Damon Barrett.

Enligt en färsk opinionsundersökning ställer sig nio av tio svenskar bakom landets restriktiva narkotikapolitik. Hur kommer det sig om den nu är så skadlig?

– Nio av tio svenskar har ju aldrig drabbats av lagstiftningen. Jag skulle istället ställa frågan på följande vis: ”Hur vore det om det var ditt barn som blev slumpmässigt drogtestat i skolan och polisen sedan kom och knackade på hemma hos dig med en husrannsaktionsorder?”

Men Damon Barrett ser även ljuspunkter och positiva tendenser i den svenska förbudsorienterade narkotikapolitiken:

– Exempelvis sprututbytesprogrammen, som i några regioner redan varit igång under lång tid och varit mycket framgångsrika. Det jämförelsevis låga droganvändandet bland svenska ungdomar måste också ses som en framgång, samt att det för närvarande sitter färre narkotikadömda personer i fängelse än på många år. Det är också glädjande att folkhälsominister Gabriel Wikström erkänt att Sverige har problem med sin förbudsorienterade linje – bland annat den internationellt sett höga andelen överdosrelaterade dödsfall och den bekymmersamma utbredningen av heptit C bland sprutnarkomaner.

Vid UNGASS-mötet i New York i april kommer man att stämma av organisationens övergripande restriktiva policy och dra upp riktlinjerna för de närmaste åren. Mycket tyder på att en omsvängning är att vänta, enligt David Barrett. I ljuset av detta menar han att Sverige nu försöker förändra sin position:

– För det första vill man lägga större tonvikt på mänskliga rättigheter. För det andra har regeringen nyligen förklarat att den inte är motståndare till skadelindring. Slutligen finns en uttalad strävan att låta missbrukare få inflytande över sin egen vård. Sammantaget innebär detta en betydande omsvängning av Sveriges traditionellt mycket restriktiva policy.